

dysleksja

MATERIAŁ DIAGNOSTYCZNY Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE

Arkusz I

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy 120 minut

Instrukcja dla ucznia

1. Sprawdź, czy arkusz zawiera 20 ponumerowanych stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego badanie.
2. Rozwiązania i odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje uczeń. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla oceniającego.
7. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz właściwe.

Życzymy powodzenia!

ARKUSZ I

GRUDZIEŃ

ROK 2005

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
100 punktów

Wypełnia uczeń przed rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL UCZNI

Wypełnia uczeń
przed rozpoczęciem
pracy

--	--	--

KOD UCZNI

W zadaniach nr 1-6 zakresł właściwą odpowiedź.

Zadanie 1. (1 pkt)

Niemcy są państwem o systemie politycznym

- A. prezydenckim.
- B. gabinetowym.
- C. parlamentarno-komitetowym.
- D. kanclerskim.

Zadanie 2. (1 pkt)

Decentralizacja władzy publicznej polega na

- A. dużej liczbie mianowanych urzędników lokalnych.
- B. hierarchicznej zależności organów samorządowych.
- C. przeniesieniu części uprawnień władzy centralnej na organy niższych szczebli.
- D. istnieniu dużej liczby szczebli administracji państwowej.

Zadanie 3. (1 pkt)

Sejm Rzeczypospolitej za zgodą Senatu powołuje

- A. rzecznika prasowego rządu.
- B. Rzecznika Praw Obywatelskich.
- C. Szefa Sztabu Generalnego.
- D. Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Zadanie 4. (1 pkt)

Powód to osoba, która

- A. jest stroną w karnym procesie sądowym.
- B. wszczyna proces cywilny przez wniesienie sprawy do sądu.
- C. składa zeznanie w sądzie na temat konkretnego wydarzenia.
- D. jest upoważniona do podejmowania czynności prawnych w imieniu określonych osób.

Zadanie 5. (1 pkt)

Jednym z „ojców założycieli” jednoczącej się Europy był

- A. Michaił Gorbaczow.
- B. François Mitterand.
- C. Helmut Kohl.
- D. Alcide de Gasperi.

Zadanie 6. (1 pkt)

W latach osiemdziesiątych XX wieku członkiem Wspólnoty Europejskiej stała się

- A. Portugalia.
- B. Belgia.
- C. Norwegia.
- D. Austria.

W zadaniach nr 7 - 12 przyporządkuj literom (A, B, C, D) odpowiednie cyfry (1, 2, 3, 4, 5), np. B – 2.

Zadanie 7. (4 pkt)

Któremu z opisów odpowiadają wymienione postawy?

- A. Przekonanie, że ojczyzną człowieka jest świat, połączone z brakiem współodpowiedzialności za losy swojego narodu.
- B. Ślepe uwielbienie dla własnego narodu, nienawiść i pogarda dla innych.
- C. Podporządkowanie wszystkiego interesom własnego narodu, żądanie dla niego specjalnych przywilejów, czasami dyskryminowanie innych narodów.
- D. Miłość ojczyzny i własnego narodu połączona z gotowością do ofiar dla niej z równoczesnym uznaniem praw innych narodów i szacunkiem dla nich.

- 1. Patriotyzm
- 2. Globalizm
- 3. Szowinizm
- 4. Nacjonalizm
- 5. Kosmopolityzm

A) B) C) D)

Zadanie 8. (4 pkt)

Przyporządkuj typy partii politycznych do haseł wyborczych, których mogłyby użyć w swoich programach.

- A. Najwyższą wartością jest wolność jednostki.
- B. Państwo silne rodziną.
- C. Proletariusze wszystkich krajów łączcie się.
- D. Zakazemy uprawy roślin modyfikowanych genetycznie.

- 1. Partie konserwatywne
- 2. Partie liberalne
- 3. Partie komunistyczne
- 4. Partie ekologiczne
- 5. Partie nacjonalistyczne

A) B) C) D)

Zadanie 11. (4 pkt)

Dobierz instytucje międzynarodowe do odpowiadających im kompetencji.

- A. Mogą się do niego zwracać obywatele państw sygnatariuszy Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.
- B. Od ponad czterdziestu lat działa na rzecz uwolnienia „więźniów sumienia” oraz zniesienia kary śmierci i tortur.
- C. Rozpatruje indywidualne petycje osób powołujących się na Międzynarodowy Pakt Praw Osobistych i Politycznych.
- D. Sądzi winnych popełnionych zbrodni przez walczące strony i zbrodnie przeciwko ludzkości.

- 1. Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu
- 2. Międzynarodowa Federacja Komitetów Helsińskich
- 3. Międzynarodowy Trybunał Karny w Hadze
- 4. Komitet Praw Człowieka w Genewie
- 5. Amnesty International

A) B) C) D)

Zadanie 12. (4 pkt)

Przyporządkuj skróty nazw organizacji międzynarodowych właściwym dla nich celom działania.

- A. Utworzenie wspólnego rynku usług, pracy, towarów, obejmującego wszystkie państwa członkowskie.
- B. Zagwarantowanie bezpieczeństwa członkom tej organizacji.
- C. Rozwój badań naukowych i ochrona dziedzictwa kulturowego.
- D. Rozwój ustawodawstwa pracy i ochrona praw pracowniczych.

- 1. NATO
- 2. MOP
- 3. UE
- 4. WHO
- 5. UNESCO

A) B) C) D)

Zadanie 13. (2 pkt)

Uzupełnij poniższe zdania.

A. Normy są związane z tradycją, przekazywane są z pokolenia na pokolenie, a ich nieprzestrzeganie może być powodem izolacji w środowisku.

B. Normy oparte są na wyobrażeniu tego, co dobre, a co złe, mają charakter grupowy i nie są poparte sankcjami państwa.

Zadanie 14. (4 pkt)

Nazwij dwie ruchliwości społeczne Polaków występujące po 1989 r. Zilustruj każdą z nich przykładem.

ruchliwość społeczna	przykład

Zadanie 15. (4 pkt)

Spośród znanych Ci funkcji państwa podaj

A. dwie funkcje wewnętrzne państwa.

- 1)
- 2)

B. dwie funkcje zewnętrzne państwa.

- 1)
- 2)

Zadanie 16. (4 pkt)

A. (0-2) Podaj dwie cechy zasady praworządności.

1.
2.

B. (0-2)

1. Wyjaśnij, co oznacza słowo kontrasygnata.

2. Podaj dowolny przykład zastosowania kontrasygnaty.

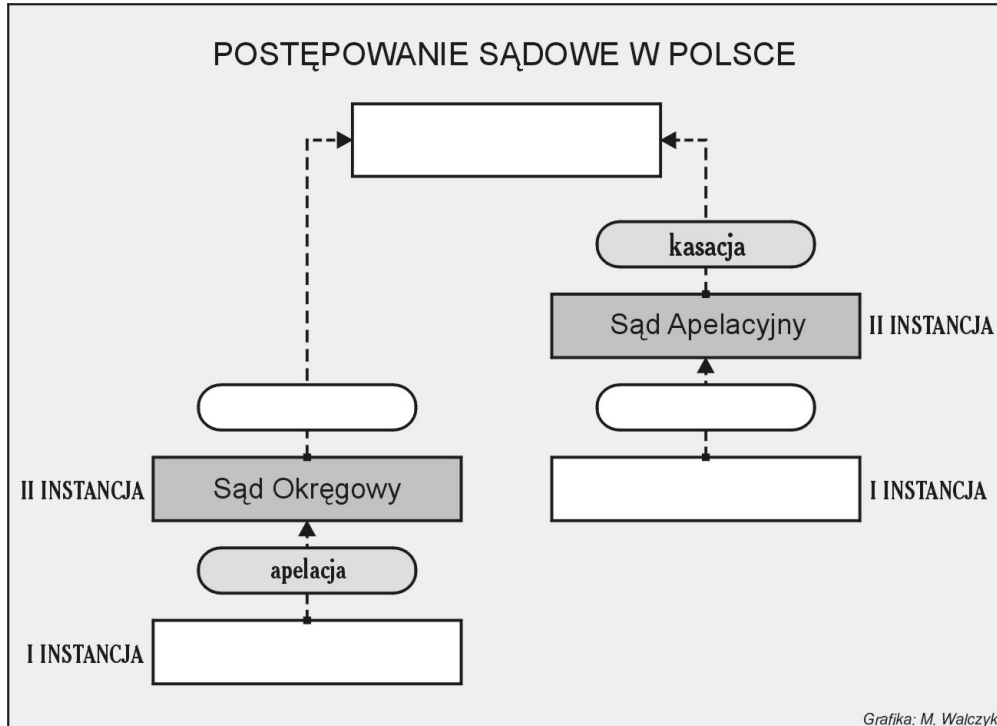
.....

.....

Zadanie 17. (2 pkt)

Uzupełnij Schemat nr 2, wpisując we właściwe miejsca nazwy podanych instytucji lub procedur: 1) Sąd Najwyższy, 2) Sąd Rejonowy, 3) Sąd Okręgowy, 4) Naczelny Sąd Administracyjny, 5) Apelacja, 6) Kasacja.

Schemat nr 2.

Zadanie 18. (4 pkt)

W 2004 roku w wyniku wejścia Polski do Unii Europejskiej wschodnia granica naszego kraju stała się jej zewnętrzną granicą. W związku z tym zaistniała konieczność wprowadzenia wiz wjazdowych do Polski dla naszych wschodnich sąsiadów. Podaj po dwa przykłady:

A. pozytywnych dla Polski skutków wprowadzenia wiz wjazdowych dla obywateli Białorusi, Rosji i Ukrainy.

1)

2)

B. negatywnych dla Polski skutków wprowadzenia wiz wjazdowych dla obywateli Białorusi, Rosji i Ukrainy.

1)

2)

Zadanie 19. (4 pkt)

Przeczytaj poniższe zdania a następnie wypisz po cztery numery tych, które podają tylko fakty, i tych które zawierają opinie.

1) W najbliższym czasie grożą nam ataki terrorystyczne na elektrownie atomowe, deszcz bakterii, płonące tankowce. 2) Podczas gdy świat nie ochłonał jeszcze po agresji terrorystycznej na Stany Zjednoczone, służby bezpieczeństwa robią wszystko, by zniwelować ryzyko potencjalnego ataku.

3) Obecnie już nie chodzi o to, czy terroryści przeprowadzą atak, ale kiedy to się stanie i na jaką skalę. 4) Amerykański kongresman Christopher Shays twierdzi, że „apokalipsa, do której doszło w Nowym Jorku i Waszyngtonie, to tylko przedsmak tego, co niebawem czeka ludzkość”. 5) Prędzej czy później terroryści mogą zgotować wielkim miastom Zachodu prawdziwe piekło. 6) Do serii niszczycielskich uderzeń może dojść już wkrótce.

7) Stany Zjednoczone przygotowują plany działania na wypadek ataków terrorystycznych. 8) Wydaje się, że panuje tam prawdziwa psychoza terroru. 9) Na przykład FBI wydało ostrzeżenie, że wysłannicy Osamy bin Ladena mogą zawładnąć pojazdami straży pożarnej lub karetkami pogotowia, których użyją następnie do samobójczych ataków bombowych. 10) Policja w Nowym Jorku zatrzymuje więc wozy strażackie i ambulanse, nawet te wiozące pacjentów do szpitali. 11) W USA wzmocniono między innymi ochronę wszystkich 104 elektrowni atomowych oraz wprowadzono nadzwyczajną kontrolę nie tylko na lotniskach, ale także na drogach prowadzących do dużych miast.

12) Eksperci ds. terroryzmu z Pragi uważają jednak, że te zabiegi nie wystarczą. 13) Twierdzą oni, że nie należy obawiać się kolejnych porwań samolotów i ataków bombowych – przyszłością terrorystów bowiem jest węgiel, bakteria, która w 90 % przypadków powoduje śmierć.

14) W krajach niemieckojęzycznych dyskutowana jest powieść Josefa Haslingera „Opernball”, o akcji terrorystów, którzy wytruli gazem bojowym polityków austriackich.

15) Czysta fantazja? – po barbarzyńskim ataku na Waszyngton i Nowy Jork nikt już nie odważy się tak powiedzieć.

A. fakty	☐	☐	☐	☐
B. opinie	☐	☐	☐	☐

Zadanie 20. (4 pkt)

Wpisz pod biogramem nazwisko znanej postaci XX wieku.

- A. Filozof i prawnik. Przez 20 lat przebywał poza swoją ojczyzną, gdzie zetknął się z dyskryminacją rasową. Po powrocie do kraju prowadził działalność polityczną i społeczną, za co był więziony. Propagował walkę bez używania przemocy. W 1947 roku doprowadził do uwolnienia ojczyzny spod zależności ekonomicznej i politycznej Wielkiej Brytanii.
-

B. Pisarz, działacz opozycyjny w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych. Współtwórca niezależnego ugrupowania Karta 77, za co był prześladowany przez komunistyczne władze swojego kraju. W 1989 roku wybrany przez Zgromadzenie Federalne na stanowisko prezydenta państwa.

.....

C. Polityk, premier i minister spraw zagranicznych. W 1950 roku przyczynił się do przyjęcia planu nazwanego jego imieniem. Doprowadził do podpisania traktatu paryskiego powołującego do życia Europejską Wspólnotę Węgla i Stali, która dała początek jednoczeniu się Europy.

.....

D. Jeden z czołowych działaczy opozycji demokratycznej w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych. Bliski współpracownik Lecha Wałęsy. W 1989 r. został pierwszym niekomunistycznym premierem w krajach bloku radzieckiego. Dążąc do kompromisu z komunistami postanowił określić przeszłość „gruba linia”.

.....

Zadanie 21. (11 pkt)

Zapoznaj się z zamieszczonymi niżej materiałami i wykonaj polecenia.

„(...) Niezależnie od wieku, pozycji i poziomu umysłowego Amerykanie nieustannie się stowarzyszają. Mają nie tylko towarzystwa handlowe i przemysłowe, do których należą wszyscy, ale również mnóstwo innych: istnieją stowarzyszenia religijne i moralne, stowarzyszenia o poważnym i błahym charakterze, stowarzyszenia zajmujące się ogólnymi i bardzo szczegółowymi sprawami, stowarzyszenia wielkie i małe. Amerykanie stowarzyszają się w celu organizowania zabaw, tworzenia seminariów, budowania zajazdów, wznoszenia kościołów, rozpowszechniania książek, wysyłania misjonarzy na antypody. W ten właśnie sposób zakłada się w Ameryce szpitale, więzienia, szkoły. Amerykanie stowarzyszają się również po to, by głosić jakąś prawdę lub przez dostarczanie przykładu rozwijać w społeczeństwie jakieś uczucia. (...)

W społeczeństwach demokratycznych (...) wszyscy obywatele są niezależni i słabi; sami nie mogą dokonywać prawie niczego, a żaden z nich nie jest w stanie zmusić innych do współdziałania. Wszyscy są więc bezradni, jeśli nie nauczą się pomagać sobie dobrowolnie.

Gdyby ludzie żyjący w demokratycznym kraju nie mieli ani prawa, ani ochoty do jednoczenia się w celach politycznych, ich niezależność narażona byłaby na wielkie ryzyko, ale mogliby długo zachować swój majątek i wykształcenie. Gdyby zaś nie mieli nawyku stowarzyszania się w celach społecznych, w niebezpieczeństwie znalazłaby się sama cywilizacja. Społeczeństwo, w którym ludzie straciliby możliwość indywidualnego dokonywania wielkich rzeczy, nie zyskując możliwości osiągnięcia ich wysiłkiem zbiorowym, szybko powróciłoby do stanu barbarzyństwa. (...)

Tylko w wyniku wzajemnego oddziaływania ludzi na siebie rozwijają się uczucia i idee, rośnie serce i rozkwita umysł człowieka. (...)

Skoro tylko jakąś grupę mieszkańców Stanów Zjednoczonych opanuje uczucie lub idea, którą pragną rozpowszechnić, zaczynają poszukiwać się nawzajem, a znalazłszy jednoczą się. Odtąd nie są już oddzielnymi ludźmi, ale widoczną siłą, której działalność służy jako przykład, siłą która przemawia i której się słucha.

Wkrótce po wejściu do stowarzyszenia politycznego ludzie poznają sposoby utrzymania porządku wśród licznej grupy jego członków oraz środki, za pomocą których osiąga się zgodne i konsekwentne dążenie do wspólnego celu. Stowarzyszenie polityczne uczy również podporządkować własną wolę woli wszystkich, a własne wysiłki dostosować do potrzeb wspólnego działania; uczy rzeczy, które są równie niezbędne w stowarzyszeniu politycznym, jak i w społecznym.”

Alexis de Tocqueville, *O demokracji w Ameryce*, t. 2, Kraków 1996, ss. 116-120, 126-127.

- A. (0-2) Do podanych w tabeli obszarów życia społecznego, dobierz po jednym przykładzie wymienionych przez autora działań podejmowanych przez stowarzyszenia w Ameryce.

Obszary życia społecznego		Przykłady działań
1)	gospodarka	
2)	edukacja	
3)	kultura	
4)	religia	

- B. (0-2) Podaj po dwa przykłady korzyści, jakie dostrzega Alexis de Tocqueville w funkcjonowaniu stowarzyszeń

- 1) dla jednostki.

.....

.....

.....

- 2) dla społeczeństwa.

.....

.....

.....

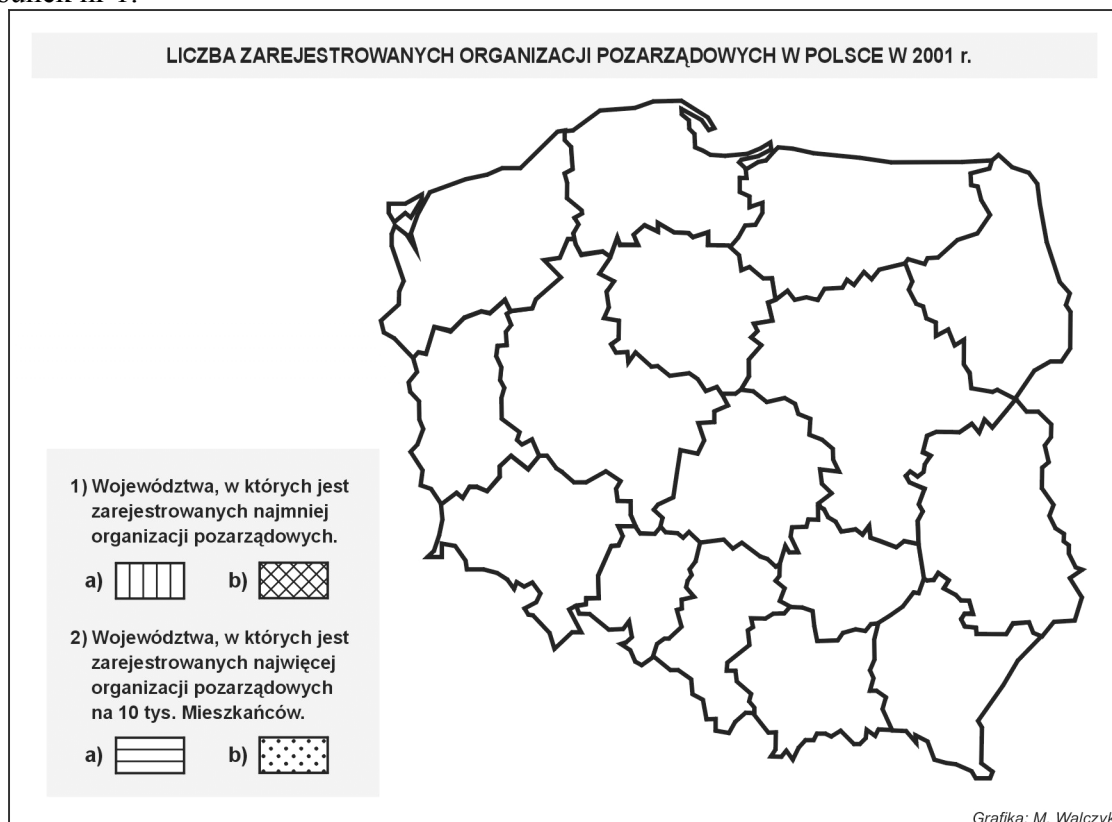
Materialy źródłowe do zadania 21C

Tabela nr 1.

Liczebność zarejestrowanych organizacji pozarządowych w Polsce w 2001 r.			
Województwo	Liczba zarejestrowanych organizacji		Liczba zarejestrowanych organizacji na 10 tys. mieszkańców
Dolnośląskie	3315		11,2
Kujawsko-pomorskie	1928		9,2
Lubelskie	2105		9,4
Lubuskie	1208		11,8
Łódzkie	2523		9,7
Małopolskie	3853		11,8
Mazowieckie	7193		14,2
Opolskie	820		7,6
Podkarpackie	2052		9,6
Podlaskie	1257		10,5
Pomorskie	2869		13,0
Śląskie	4536		9,4
Świętokrzyskie	1125		8,5
Warmińsko-mazurskie	1705		11,6
Wielkopolskie	3616		10,7
Zachodniopomorskie	1733		10,0

Źródło: Raport Stowarzyszenia KLON/JAWOR 2002, www.ngo.pl

Rysunek nr 1.

C. (0-4) Po przeanalizowaniu danych zawartych w Tabeli nr 1, wypisz poniżej i zaznacz na mapie (Rysunek nr 1), zgodnie z podaną legendą, po dwa województwa, w których jest zarejestrowanych:

1) najmniej organizacji pozarządowych:

a)

.....

b)

.....

2) najwięcej organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców:

a)

.....

b)

.....

D. (0-3) Wyjaśnij pojęcie „organizacja pozarządowa”. Podaj przykłady dwóch różnych organizacji tego typu działających w Polsce.

Organizacja pozarządowa

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Przykłady:

1.

.....

2.

.....

Zadanie 22. (4 pkt)

Przeczytaj fragment „Ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach” i wykonaj podane poniżej polecenia:

Rozdział 1 Przepisy ogólne

Art. 8.

1. Stowarzyszenie podlega obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego, o ile przepis ustawy nie stanowi inaczej.
5. Nadzór nad działalnością stowarzyszeń należy do:
 - 1). wojewody właściwego ze względu na siedzibę stowarzyszenia – w zakresie nadzoru nad działalnością stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego,
 - 2). starosty właściwego ze względu na siedzibę stowarzyszenia – w zakresie nadzoru nad innymi niż wymienione w pkt 1 stowarzyszeniami – zwanych dalej „organami nadzorującymi.”

Rozdział 2 Tworzenie stowarzyszeń

Art. 9.

Osoby w liczbie co najmniej piętnastu, pragnące założyć stowarzyszenie, uchwalają statut stowarzyszenia i wybierają komitet założycielski.

Art. 10.

1. Statut stowarzyszenia określa w szczególności:
 - 1) nazwę stowarzyszenia, odróżniającą je od innych stowarzyszeń, organizacji i instytucji,
 - 2) teren działania i siedzibę stowarzyszenia,
 - 3) cele i sposoby ich realizacji,
 - 4) sposób nabywania i utraty członkostwa, przyczyny utraty członkostwa oraz prawa i obowiązki członków,
 - 5) władze stowarzyszenia, tryb dokonywania ich wyboru, uzupełniania składu oraz ich kompetencje,
 - 6) sposób reprezentowania stowarzyszenia oraz zaciągania zobowiązań majątkowych, a także warunki ważności jego uchwał,
 - 7) sposób uzyskiwania środków finansowych oraz ustanawiania składek członkowskich,
 - 8) zasady dokonywania zmian statutu,
 - 9) sposób rozwiązania się stowarzyszenia. (...)
3. Osoba prawna może być jedynie wspierającym członkiem stowarzyszenia.

Art. 11.

1. Najwyższą władzą stowarzyszenia jest walne zebranie członków. W sprawach, w których statut nie określa właściwości władz stowarzyszenia, podejmowanie uchwał należy do walnego zebrania członków.

2. Statut może przewidywać zamiast walnego zebrania członków zebranie delegatów lub zastąpienie walnego zebrania członków zebraniem delegatów, jeżeli liczba członków przekroczy określoną w statucie wielkość. W takich przypadkach statut określa zasady wyboru delegatów i czas trwania ich kadencji.
3. Stowarzyszenie jest obowiązane posiadać zarząd i organ kontroli wewnętrznej.

Rozdział 4 Majątek stowarzyszenia

Art. 33.

1. Majątek stowarzyszenia powstaje ze składek członkowskich, darowizn, spadków, zapisów, dochodów z własnej działalności, dochodów z majątku stowarzyszenia oraz z ofiarności publicznej.
2. Stowarzyszenie, z zachowaniem obowiązujących przepisów, może przyjmować darowizny, spadki i zapisy oraz korzystać z ofiarności publicznej.

Art. 34.

Stowarzyszenie może prowadzić działalność gospodarczą, według ogólnych zasad określonych w odrębnych przepisach. Dochód z działalności gospodarczej stowarzyszenia służy realizacji celów statutowych i nie może być przeznaczony do podziału między jego członków.

Art. 35.

Stowarzyszenie może otrzymywać dotację według zasad określonych w odrębnych przepisach.

Rozdział 6 Stowarzyszenia zwykłe

Art. 40.

1. Uproszczoną formą stowarzyszenia jest stowarzyszenie zwykłe, nie posiadające osobowości prawnej.
2. Osoby w liczbie co najmniej trzech, pragnące założyć stowarzyszenie zwykłe, uchwalają regulamin działalności, określając w szczególności jego nazwę, cel, teren i środki działania, siedzibę oraz przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie.
3. O utworzeniu stowarzyszenia zwykłego jego założyciele informują na piśmie właściwy, ze względu na przyszłą siedzibę stowarzyszenia, organ nadzorujący, podając dane, o których mowa w ust. 2.
(...)

Art. 42.

1. Stowarzyszenie zwykłe nie może:
(...)
3) zrzekać osób prawnych,
4) prowadzić działalności gospodarczej,
5) przyjmować darowizn, spadków i zapisów oraz otrzymywać dotacji, a także korzystać z ofiarności publicznej.
2. Stowarzyszenie zwykłe uzyskuje środki na swoją działalność ze składek członkowskich.
(...)

A. (0-2) Wpisz, które ze zdań są prawdziwe [prawda], a które fałszywe [fałsz].

- 1) Statut stowarzyszenia powinien przewidywać zebrania delegatów.
- 2) Stowarzyszenie musi posiadać komisję rewizyjną.
- 3) Stowarzyszenie może urządzać kwestę publiczną.
- 4) Stowarzyszenie może prowadzić działalność gospodarczą.

1) 2) 3) 4)

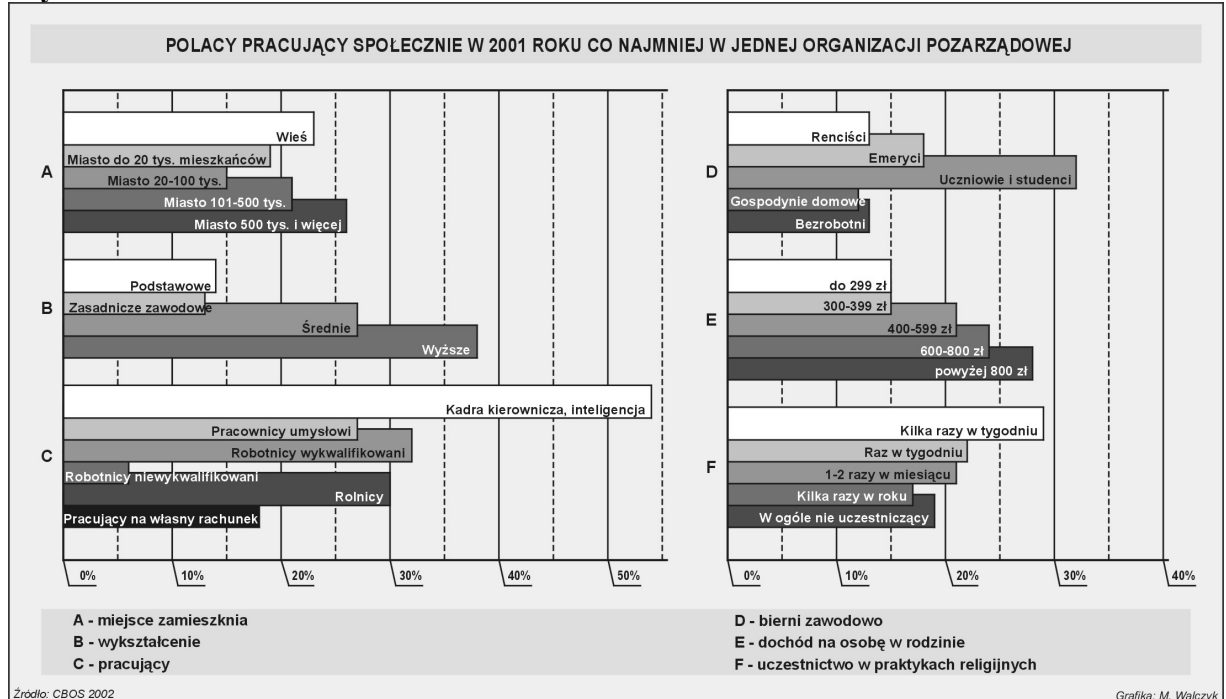
B. (0-2) Wymień w punktach pięć różnic między stowarzyszeniem zwykłym (o uproszczonej formie) a stowarzyszeniem.

	stowarzyszenie	stowarzyszenie zwykłe
1		
2		
3		
4		
5		

Zadanie 24. (6 pkt)

W każdej z sześciu kategorii występujących na wykresie nr 1 (A – miejsce zamieszkania, B – wykształcenie, C i D – zajęcie: pracujący i bierni zawodowo, E – dochód na osobę w rodzinie, F – uczestnictwo w praktykach religijnych) wskaż tę grupę społeczną, w której występuje najwyższy odsetek Polaków pracujących społecznie co najmniej w jednej organizacji pozarządowej. Przy każdym wskazaniu krótko uzasadnij, dlaczego aktywność społeczna Polaków jest największa właśnie w tych grupach.

Wykres nr 1.

A)

.....

.....

B)

.....

.....

C)

.....

.....

D)

.....

.....

E)

.....

.....

F)

.....

.....

BRUDNOPIS